

Can Rius

Dosrius

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Veïnat de Rupit, 9 - Zona de Banyamars
Emplaçament Pel camí del nucli de Banyamars a la creu de Rupit, al costat de la masia de Cal Ranco
Alçada: 308m

Coordenades:

Latitud: 41.61226
Longitud: 2.4649
UTM Est (X): 455416
UTM Nord (Y): 4606866

Classificació

Número de fitxa 08075-132
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Popular
Segle XVII-XVIII
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. Cad.: 000113200DG50F

Fitxes associades:

[Can Pau de la Rosa](#)

[Cal Ranco](#)

Autoria de la fitxa Adriana Geladó Prat
Data de registre de la fitxa: dc., 13/12/2017 - 01:00

Descripció

Masia aïllada i reformada constituïda per diversos cossos adossats que li proporcionen una planta irregular. El volum principal està format per tres cossos adossats, el central amb la coberta de teula àrab de dues vessants i el carener perpendicular a la façana principal. Consta de planta baixa, pis i golfes. Els altres cossos, en canvi, presenten teulades d'un sol vessant i estan organitzats en planta baixa i pis. La façana principal, orientada a migdia, compta amb obertures rectangulars amb els brancals i els ampits bastits amb carreus de pedra i les llindes planes. De la planta baixa destaca el portal d'accés, amb la llinda gravada amb l'any 1784. Del pis destaquen les dues finestres centrals, amb els ampits motllurats. La façana està rematada amb un ràfec de teula àrab i deixa l'aparell de l'obra vist. Està bastida en pedra de diverses mides disposada de manera irregular, amb pedres desbastades de mida més gran embellint les cantoneres. La façana de ponent presenta dues finestres de les mateixes característiques a la planta baixa i un balcó corregut al pis. La façana de tramuntana, assentada damunt la roca natural de la zona, també compta amb la mateixa tipologia de finestres. A l'interior hi ha un ampli espai destinat a menjador i sala d'estar, amb una llar de foc central. La roca en la que s'assenta la construcció també s'observa des del mur nord de la cuina. A les golfes es conserva un arc de mig punt bastit amb maons disposats a plec de llibre, on recolzen les bigues de fusta de la coberta. Té els brancals bastits amb pedra i amb les impostes motllurades. Adossat a la façana de llevant hi ha un altre volum rectangular, amb la coberta de teula àrab de dues vessants i el carener paral·lel a la façana principal. Aquest volum, que està organitzat en planta baixa i pis, també s'assenta damunt la roca del terreny. Presenta un portal rectangular amb els brancals fets de carreus de pedra i la llinda plana monolítica gravada amb la següent inscripció: "16 IHS 84". Al seu costat hi ha dues petites finestres rectangulars fetes amb quatre carreus. Les obertures del pis són rectangulars i estan reformades. La construcció presenta el parament arrebossat, amb el mateix tipus de ràfec que el del volum principal. Adossat a la façana de llevant hi ha un porxo cobert amb teulada de dues vessants i embigat de fusta, que enllaça la casa amb una capella situada a llevant. Aquesta capella és de planta rectangular i té la coberta de teula àrab de dues vessants disposades a diferent nivell i orientació. Compta amb obertures rectangulars amb els emmarcaments de carreus de pedra i les llindes de fusta. Té un accés a la façana de llevant i un altre a la façana de ponent, sota porxo. Tant al seu costat com a la façana de llevant hi ha petites obertures a mode d'espitlleres. També hi ha tres finestres amb vitralls acolorits, un d'ells dedicat a Sant Mateu, un plafó de rajoles vidrades decorat amb motius florals i un campanar d'espadanya de secció troncopiramidal, amb teuladeta de dues aigües i campana. La capella està bastida amb el mateix tipus d'obra que el volum principal.

Observacions:

Altres denominacions relacionades amb l'edifici: can Mateu Ros, can Mateu el Gros.

Història

La primera referència documental de la masia la trobem en una relació de les cases que existien a Dosrius consultada a finals del segle XIX pel rector Gaietà Viaplana. En aquest document hi consta que l'any 1632 hi havia una casa anomenada "Rius" dins del veïnat de Banyamars. Dins del mateix document, però en la llista corresponent a l'any 1897, hi torna a aparèixer novament. Dins del segle XVIII, les referències continuen. En una "Llista per cobrar en lo terme de cañamás un ters i mitx de catastro per lo enganxament de los soldats que dit poble contribueix", apareix citada "Can Rius pagès". Aquest document forma part del fons documental de la família Gel i Amat de Banyamars i està datat dins del segle XVIII. Poc després, en una llibreta que passava revista de les terres i vinyes de Dosrius i Banyamars datada l'any 1779, hi apareix "Boix lo jove de Rius [?] per la vinya de Banyamars". Posteriorment, en les "Llibretes per cobrar lo reial catastro de dosrius y cañamas del primer ters de 1787", i també en les posteriors fins l'any 1792, hi torna a

constar "Joan Rius". Pel que fa al segle XIX, la masia apareix grafiada en un plànol cadastral dels termes de Dosrius i Canyamars elaborat l'any 1853. Poc després, en un llibre de registre de retolació de carrers i numeració de cases del quinquenni 1860-1865, en el veïnat de Rupit, hi consta en "Francisco Rius" com a cap d'un edifici amb 10 habitants. Segons les fonst orals, la masia de can Rius, juntament amb les masies de can Pau de la Rosa i cal Ranco, havien format part de les propietats de la família Rius durant el segle XIX i fins a mitjans del segle XX. L'any 1936, l'ajuntament de Dosrius va decidir apropiar-se de la finca per destinar-la a col·lectivització. Estava valorada en 55.000 pessetes. El darrer membre de la família que la va utilitzar per passar-hi els estius fou mossèn Rius. A la seva mort, entre finals dels anys 50 o principis dels 60, les tres finques passaren a ser propietat del Bisbat de Barcelona, tot i que inicialment ho heretà la majordoma del mossèn i el rector de la parròquia de Sant Esteve de Canyamars, com a representant de l'església. Durant aquest temps, d'aquestes propietats se'n va fer càrrec un afillat de mossèn Rius, el qual estiujava amb la seva família a la masia de can Rius. L'any 1973, el Bisbat es va vendre les masies de can Rius i can Pau de la Rosa i en va segregar una finca d'una hectàrea que incloïa la masia de cal Ranco (fou donada a l'afillat de mossèn Rius). Pel que sembla, a la masia hi van haver masovers fins a principis del segle XXI. Per la verema, els masovers de les masies veïnes (incloses les dues anteriors) anaven a can Rius per utilitzar la premsa, el cup i altres estris relacionats amb aquesta activitat. Pel que fa a les reformes, la masia fou objecte d'una gran remodelació l'any 1973 que la deixà amb l'aspecte actual. Entre d'altres es retirà el talús de terres adossades que hi havia a la banda de tramuntana de l'edifici, deixant tota la masia aïllada. En aquest sentit, cal dir que bona part de la terra que s'excavà fou aprofitada per crear la gran superfície plana que hi ha davant de la casa. Alhora també es repicaren les façanes, s'adossà un cos de planta baixa i pis a la banda nord-est (amb garatge) i s'obriren nous buits a la façana principal. L'interior també va ser reformat. Pel que fa a la capella actual, cal dir que està dedicada a Sant Mateu i l'any 1984 ja estava construïda. És probable que fos bastida en el mateix moment en que es dugué a terme la gran reforma de l'any 1973, tot i que no es pot assegurar (el propietari de la masia en aquell moment es deia Mateu de nom de pila). De fet, la masia de can Rius ja comptava amb un petit edifici religiós previ a l'actual. Es tractava d'una capella-oratori dedicada a la Puríssima de la que es conserva la seva porta, que està situada al volum adossat a llevant i està datada amb l'any 1684 i l'anagrama del nom de Jesucrist "IHS".

Bibliografia

ALSINA, N.; CALONGE, R.; CUSPINERA, L.; JUBANY, M.A.; LACUESTA, R. (2005). Inventari del patrimoni històric, arquitectònic i ambiental de Dosrius. [Barcelona: Diputació de Barcelona, Ajuntament de Dosrius], Núm. Ref.: I.RR.63/143. GAVÍN I BARCELÓ, Josep Maria (1991). Maresme. Col. Inventari d'esglésies, 24. Barcelona: Pòrtic, p. 63. RAMIS NIETO, Josep. "Apunts per a una història de la guerra civil a Dosrius (1936-1939)". A Dosrius. Una visita al passat. 1-6 d'abril de 2017. Bloc. Accés el 27 de setembre de 2017. RAMIS NIETO, Josep. "Cases a Dosrius (1632-1897)". A Dosrius. Una visita al passat. 1 de novembre de 2017. Bloc. Accés el 27 de setembre de 2017.

